

HUMERAŁ (24) sb m

e jasne, a pochylone.

sg N humerał (6). ◇ G humerału (2). ◇ A humerał (2). ◇ I humerał(e)m (1). ◇ L humerałe (1). ◇ pl N humerały (2). ◇ G humerał(o)w (3). ◇ A humerały (6). ◇ L humerał(e)ch (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI w.

1. Wierzchnia szata liturgiczna kapłanów żydowskich; *humerales Vulg; pectoralis, superhumerales PolAnt* [humerales – kaplerz, obojczyk *Mącz 159c*] (14) : I nátychmiałt offiárował Aaroná y sinyiego. A gdy ie omył/ odział Biłkupá w kóśfulę lniáną/ á opáłałgo páfem/ á ná to oblokł go w fukniá z iedwabiu modrego/ á ná wierzch Humerał włożył [*et desuper humerales imposuit*]/ kthory sćiagnáwłfy páfem przyfthołował ku Pekthoráłowi *Leop Lev 8/7*; Ná rámiónoch tego Humerału będą dwa kámieniá w złoto władzone *BielKron 34, 34* [2 r.]; *BiałKat 151*.

Szereg: »efod to jest humerał« (1): tylko był Abiátár fyn Achimelechów káplán vciekł do Dawidá wzywáwłszy s łobá łzátę káplániłką Ephod/ to iefł Humerał/ ktorą był iefłzłcze Moizelz vdzyáłł *BielKron 66v*.

a. Jeden z dwóch naramienników, które tworzą spięte z sobą na ramionach końce dwóch części efodu, przedniego i tylnego [w pl] (8) : A v nie⁸⁰ [u efodu] będą dwa humerały przyfzycie do kráiu po obudwu ftron [*Duae scapulae iunctae erunt ei ad duas extremitates eius*]/ zápináiac fie łpołu. *BibRadz Ex 28/7*; A ony [kamienie] wpráwili po obu ftron Efodu w humerałech [*super humeris superhumeralis*]/ áby były pámiátką Synom Izráelłkiem *BibRadz Ex 39/7*; Potym drugie końce obu łáncułzłkow/ záwłekli do onych dwu haczkow/ ktore byli przypráwili ná wierzchu humerałow v Efodu [*qui in superhumeralis angulis eminebant*]. *BibRadz Ex 39/18, Ex 28/12, 25, 27, 39/4*.

Szereg: »humerał albo naramnik« (1): Ná tey łzácii ma być druga łzátá zwirzchu krotka nád koláná (zowá Ephod) [...] máiac ná pierłiach otwor ná łzerz y ná dłuž ná dłóń gránowity (zowiemy to dziś Humerał álbo narámnik) *BielKron 34*.

2. W liturgii Kościoła rzymskokatolickiego biała chusta, którą kapłan przykrywa ramiona a czasem głowę przed włożeniem ornatu; *capital, linteum Cn* (7) : Co fię dotycze vbiorow/ ktorych przy Młzey ł. vzywáia/ Humerał/ ktory od kładźienia ná głowę Amiktem po Láćinie niektorzy zowiá/ znácii one chuły/ ktoremi oczy Pániłkie w domu Káipháłzowym záwięzowano. *LatHar 80*.

W połączeniach szeregowych (6): Ktołz wam ty Kryfłufy wymyłłi? To iefł/ Ty Ornaty/ Kápy/ Stuył/ Humerały/ Rokiety/ Dalmátyki/ Alby/ Komże/ Dálmucye? *KrowObr 106v, 106, 107, 109*; *StryjWjaz Cv; LatHar 78*.

3. W wojsku starożytnych Rzymian: krótki płaszcz żołnierski dla okrycia ramion; *humerales Calep, Cn* (1) : Humerales, Humerorum tegumentum, [...] Humerał. *Calep 491b*.

4. Płachta do okrywania zwłok, całun (1) : amiculum capitale, humerales, humerał *BartBydg 10b*.

*** Bez wystarczającego kontekstu (1) : Humerales. Vmbler. Humerał. *Mymer*¹ 8.

Synonimy: 1. efod; a. naramiennik, naramnik, przyramek; 2. amikt.